

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th April, 2025

SUROTARJIMONLIK KASBIY TAMOILLARI VA O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI

Noiba Marifovna Adilova

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika uinversiteti

Surdopedagogika va maxsus pedagogikaning klinik asoslari kafedrası

Tayanch so'zlar: Surdotarjimon, stil texnika, tarjima metodi, tamoil .

Annotasiya / Abstract

Uz. Maqolada eshitishda nuqsoni bo'lgan shaxslarni eshituvchilar olamidagi munosabatlarida ishtirok etuvchi surdotarjimonlik kasbining etikasi hasida va surdotarjimonlik faoliyatida e'tibor berilishi kerak bo'lgan tamoillari hamda ularning zimmasida faoliyat jarayonida vazifalari nimalardan iborat ekanligi haqida fikr bildiriladi.

Ru. В статье дается представление об этике профессии сурдопереводчика, участвующего в отношениях лиц с нарушениями слуха в мире слушателей, и о принципах, на которые следует обратить внимание в сурдопереводческой деятельности, а также о том, каковы их обязанности в процессе деятельности.

An The article comments on the ethics of the profession of surdotarjimon participating in the relations of persons with hearing impairments in the world of hearing and the tamoils that should be paid attention to in surdotarjimon activities, as well as what their tasks are in the process of activity.

Biz avvalo **surdotarjimon** deganda qanday kasb egalari tushuniladi, ularning vazifalari nimalardan iborat ekanligini bilib olishimiz kerak.

Surdotarjimon (fransuz tilidan sourd - kar) -eshitishda nuqsoni bo'lgan shaxslarning jamiyatida qabul qilingan imo-ishoralar yordamida ularning ijtimoiy hayotga moslashishini ta'minlashda yordam beruvchi va shu imo- ishora tilini biladigan va istalgan milliy tildan imo-ishora tiliga yoki imo-ishora tilidan og'zaki nutqga tarjima qiladigan shaxslar tushuniladi.

Dunyoda bir necha o'nlab imo-ishora tillari va ularning dialektlari mavjud. Turli og'zaki tillar qo'llaniladigan hududda bitta imo-ishora tizimi ishlatilishi mumkin.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th April, 2025

Surdotarjimonlar turli yo'nalishda yani ilmiy ,siyosiy,rasmiy va ijodiy mavzularni imo-ishorali tarjima qiluvchi shaxs sifatida faoliyat olib boradilar.

Surdotarjimonlik kasbining asosiy tamoillari quydagilardan iborat:

O'ziga xolislik

-surdotarjimon har doim xolis bo'lishi kerak. Surdotarjima imo-ishora matni og'zaki so'zlashuv yoki og'zaki so'zlashuv matni imo-ishora matniga mos kelishini muvofiqlashtirgan holda tarjimonlikni amalga oshira bilishi lozim.

Sodda va aniqqliylik

-surdotarjima(imo-ishora) aniq bo'lishi muhim. Har bir og'zaki so'z va ibora imo-ishora nutqida to'g'ri tarjima qilinishi kerak.

Betaraflilik

-surdotarjimon hech qanday tarafga og'masligi zarur. Betaraflilik surdotarjimonning kasbiy burchidir.

Surdotarjimonlik kasbining o'ziga hos axloqiy me'yorlari va mas'uliyati mavjud bo'lib bularga quydagilar kiradi:

Maxfiylik me'yorlari

Mijozning ma'lumotlarini sir saqlash surdotarjimonning eng muhim vazifasidir.Surdotarjimon mijozning faoliyatidagi ba'zi ma'lumotlarni mijozning ruxsatisiz ikkinchi tomonga oshkor qilmasligi,mijozning ruhsati bilan bu jarayonni ochiqlashi lozim.

Halollik me'yorlari

Surdotarjima jarayonida halol bo'lish shart. Hech qanday soxtalashtirishga yo'l qo'yilmasligi kerak.Belgilangan tarjima materiallarini ma'no jihatdan to'g'ri tarjima qilishi unga o'z manfatlari jihatidan o'zgartirishlar kiritmasligi lozim.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th April, 2025

Professionalism

Har doim professional bo'lish, o'z so'zida turish va va'dani bajarishi kerak. Surdotarjimon moddiy jihatdan mijoz bilan kelishilgan summadan tashqarisini olmasligi va mijoz tarafdin qo'yilgan talablarni o'z vaqtida kechikmasdan bajarishi lozim. Ma'lum sabablarga ko'ra bajara olmasa oldindan ogohlantirishi va boshqa surdotarjimon topishda yordamlashishi kerak.

Surdotarjimonlikda surdotarjimon turli millat va elatlarning madaniy farqlarni hisobga olish lozim bo'ladi. Har bir madaniyatning o'ziga xos jihatlari bor.

Madaniy kontekstni to'g'ri tushunish kerak. Bu tarjima qilish sifatini oshiradi. Madaniy sezgirlik surdotarjimon uchun muhim. Turli madaniyatlarga hurmat bilan yondashish kerak. Bundan tashqari surdotarjimonlikning lingvistik o'ziga xosliklari mavjud bo'lib u grammatik qoidalarga bo'sunadi. Har bir tilning o'z grammatik qoidalari mavjud. Surdotarjimon bu qoidalarni bilishi shart. Surdotarjimon keng imo-ishorada va og'zaki so'z boyligiga ega bo'lishi zarur. Bu tarjima matnini boyitadi. Surdotarjimon tarjima jarayonida imo-ishora tili stilini juda yuqori darajada o'zlashtirgan ya'ni qo'lning daktil konfiguratsiyasi (shakli) lokalizatsiyasi (bajarilish joyi) va harakatlanishi (yo'nalishi) juda ham aniq holda amalga oshirishni bilishi kerakdir. Har bir imo-ishora matnning o'z stili bor. Yani u qanday yo'nalishdagi matnligiga qarab tarjima jarayoni amalga oshadi.

Masalan:

Tarjima jarayonida "katta" imo ishorasi jonli va jaonsiz holatda ijro etilishi mumkin. Shu nuqtaiy nazardan kelib chiqqan holda maruza matnini imo-ishoraning qaysi turini qo'llash mumkinligini faqat profissonal surdotarjimon bilib amalga oshiradi, surdotarjimon stilni saqlab qolishi kerak. Nozirgi kunda surdotarjimonlik faoliyatiga talab ortib bormoqda. Surdotarjimonlik kasbining istiqbollari va rivojlanish tendensiyalari globalizatsiya yaqqol ko'zga tashlanmoqda. Surdotarjimonlar turli sohalarda ixtisoslashishi mumkin. Yuridik, tibbiy va texnik tarjimalarga talab yuqori. Ushbu maqola davomida surdotarjimonlik kasbining muhim jihatlarini ko'rib chiqdik. Xolisliylilik, aniqliylilik, madaniy sezgirlik va texnologiyalardan foydalanish surdotarjimonning asosiy ko'nikmalaridir.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th April, 2025

Adabiyotlar ro'yhati

- 1.Урунова Захро Низамитдиновна. Технология интерактивного подхода в формировании когнитивно-речевых знаний и умений у учащихся с нарушениями слуха. European Journal of Interdisciplinary Research and Development. 9, (Nov. 2022), 122–125. 2.
- 2.Урунова З.Н., Есимбетова П.А. Цифровые технологии в специальном образовании //European Journal of Interdisciplinary Research and Development. – 2023. – Т. 11. – С. 8-12. 3.
- 3.Sadirova K. Improving the methods of teaching visual activity to students with hearing impairments based on an innovative approach //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 12. – №. 9. 4.
- 4.P.Po'latova, Z.Mamarajabova L.Nurmuxamedova va b. Maxsus pedagogika. Darslik "Fan va texnologiyalar" nashriyoti. T.: 2014
- 5.Amirsaidova SH., Abidova N, Z.Djalolova, M.Xamidova va boshkalar Maxsus psixologiY. Darslik O'zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. T.: 2014
- 6.Ayupova M. Y. Logopediya. O'zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. T.: 2007 y.